

Resumé af høringen

Høringens formål var at give politikerne og de øvrige deltagere et overblik over internationaliseringen af det danske uddannelsessystem med fokus på de mellemlange og lange videregående uddannelser. Høringen omfattede regeringens globaliseringsstrategi og CIRIUS Danmarks arbejde, konkrete erfaringer med den internationaliserede virkelighed på uddannelsesinstitutionerne, og universiteternes strategier og de økonomiske perspektiver. Endelig fokuserede høringen på fremtidens behov og ønsker hos det private og det offentlige arbejdsmarked til uddannelsessystemets væsentligste produkt: de nyuddannede.

CIRIUS Danmark og internationalisering af uddannelserne

Første oplægsholder var **Torben Klein**, direktør i CIRIUS Danmark. Han fortalte, hvordan uddannelsernes indhold i en global verden udvikler sig i samspil med de globale aktørers krav og forventninger til uddannelserne. Tidligere var uddannelsernes form og indhold bestemt af nationalstaten og forventninger fra aktører bosat inden for nationalstatens rammer.

Torben Klein pegede på eksempler fra regeringens globaliseringsstrategi som markante internationaliseringsfremmende tiltag: Initiativet med at etablere en ny struktur for mellemlange videregående uddannelser ved at etablere polyfakultære professionshøjskoler på et højt fagligt niveau. Han nævnte desuden beslutningen om, at alle videregående uddannelser fremover skal akkrediteres i et akkrediteringsinstitut af international standard, før der udbetales penge til uddannelserne. Et tredje markant tiltag er, at danske studerende kan tage et beløb som svarer til taxametergodtgørelsen til en dansk uddannelsesinstitution og bruge det til hel eller delvis betaling for en tilsvarende uddannelse i udlandet.

Rammebetingelser for internationalisering

Torben Klein slog derefter fast, at internationaliseringen af uddannelserne drives af nogle rammebetingelser, der fastsættes af staten, EU og andre overnationale eller internationale aktører og markedet. Regeringen fremlagde i 2004 en redegørelse for Folketinget om dens tiltag for at fremme internationalisering af uddannelserne, og globaliseringsstrategien er det mest markante nationale tiltag, hvor halvdelen af de 360 initiativer omfatter uddannelsesområdet. Som eksempler på de mange initiativer kan nævnes, at alle børn i løbet af både grundskolen og gymnasiet skal deltage i mindst et internationalt projekt. På erhvervsuddannelsesområdet skal flere i udlandspraktik, og på de videregående uddannelser vil der blive givet flere udrejsestipendier til danske studerende og til udlændinge, der vil til Danmark.

EU har været og er fortsat en drivende kraft i styrkelsen af internationalisering af uddannelserne gennem uddannelses- og udviklingsprogrammer. EU støtter samlet uddannelser med omkring 5 mia. kr. om året, og CIRIUS gav i 2005 tilsagn om mere end 100 mio. kr. til internationale uddannelsesaktiviteter, hvoraf de 63 mio. kr. stammede fra EU programmer. Torben Klein kunne fastslå, at EU er den største økonomiske bidragsyder til og rammesætter for det europæiske uddannelsessamarbejde, men han nævnte også Nordisk Ministerråd, UNESCO, Europarådet og Bologna-samarbejdet som store internationale aktører.

Derpå gik Torben Klein over til at tale om markedskræfterne, som får en stigende betydning i uddannelsessektoren. I dag er der 2,5 mio. studerende på videregående uddannelser, der studerer i et andet land end deres eget, og alle prognoser peger på, at der vil være en kraftig vækst i antallet fremover. Hvis man sætter den gennemsnitlige årlige studieafgift til ca. 10.000 euro, så svarer det

økonomiske potentiale til omkring 1.000 mia. euro om året, og enkelte lande er magneter i denne sammenhæng. Det er f.eks. USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrig, Australien og Japan.

Han gav videre udtryk for, at en styrket internationalisering af uddannelserne vil hæve kvaliteten, fordi den øgede konkurrence vil stille skærpede krav til uddannelsesinstitutionerne. Et af elementerne i en øget internationalisering er ønsket om bedre resultater. Torben Klein slog fast, at det vil betyde et kvalitetsløft i de studerendes kvalifikationer både personligt og fagligt, hvis de har været ude, og det efterspørges stærkt over alt i samfundet ikke mindst i erhvervslivet, som i stigende grad oplever, at deres medarbejdere skal kunne håndtere interkulturelle udfordringer.

Torben Klein sluttede med at henvise til UNESCO's skolearbejder, som startede i 1950'erne med det motiv at styrke den mellemfolkelige forståelse og bruge uddannelse som et parameter til gensidig forståelse, gensidige interkulturelle kompetencer og fredsskabende aktiviteter. ”Det spiller ikke den store rolle på resultattavlen i dag,” sagde han. ”Men det stikker sit hoved frem indimellem i vores omgang med omverdenen, dvs. at vi forstår at omgås andre mennesker på en måde, så vi kan respektere hinandens værdier, forstå hinandens udgangspunkt og forudsætninger og kan arbejde sammen. Så selv om det ikke bidrager så øjensynligt til bundlinjen, så er det formodentlig et lige så tungt og værdiskabende element i resultat-porteføljen.”

Hjemmeføddinger og det danske sprog

Derefter var der spørgsmål til Torben Klein. Martin Henriksen (DF) ville gerne vide, om EU efter Torben Kleins mening burde have juridisk kompetence over uddannelsessystemet.

Som direktør for CIRIUS ønskede Torben Klein ikke at have nogen holdning til EU's kompetencer. Men han så det ikke som nødvendigt for at drive udviklingen frem. Arbejdskraftens fri bevægelighed og støtteordningerne er nok nu, sagde han.

Derefter ville Christine Antorini (S) gerne vide, hvordan man kan gøre udlandsophold mere attraktive for dem, der tager en professionsuddannelse, og hvordan de professionshøjskoler, det måske bliver vedtaget i Folketinget at oprette, spiller ind.

Torben Klein slog fast, at professionshøjskolerne er et stærkt internationaliseringstiltag. Mange andre lande, der har indført dem, har gode resultater. Her tager flere en længere uddannelse, f.eks. en bachelor. Det tilgodeser nogle efterspørgsler hos virksomhederne, som ikke bliver tilgodeset i dag.

Derefter spurgte Tina Nedergaard (V) om Torben Klein kunne løfte lidt af sløret for strategien for Danmark som uddannelsesland, som CIRIUS står i spidsen for at udforme. Margrethe Vestager (RV) ville vide om det at internationalisere danske uddannelsesmiljøer er tilstrækkeligt til at få de kompetencer, der er brug for. Og Per Clausen (EL) ville gerne vide, om konsekvensen af udviklingen vil blive, at det fremover bliver markedet og ikke demokratiske kræfter, der styrer udviklingen.

Torben Klein kunne endnu ikke sige noget om strategien for Danmark som uddannelsesland. Med hensyn til hjemmeføddingerne mente Torben Klein, at de er et stort problem, især på erhvervsuddannelserne. ”Nogle kan slet ikke drømme om at tage væk fra mors kødgryder,” sagde han, ”mens andre synes, det er helt fint at tage til Tyskland, springe ud i det, selv arrangere det hele og komme hjem og have lært en masse, som ingen vidste de ville lære, når de kom derned.”

På spørgsmålet om hvorvidt styringen flytter sig fra stat til marked, svarede Torben Klein ja. Nationalstaterne slipper ikke kontrollen, men alene markedets volumen gør, at det vil overtage en del af styringen. Og det sker uanset, hvad de danske institutioner beslutter sig for. Carina Christensen (KF) spurgte til slut Torben Klein hvor længe han mener, vi kan fastholde dansk som uddannelsessprog. Torben Klein svarede, at om 10-20 år underviser vi nok primært på engelsk på de højere uddannelser.

Praktiske erfaringer med studieophold

Derefter gav Hanne Severinsen ordet til **Rikke Skovgaard Andersen**, studerende ved Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media. Hun har foretaget en undersøgelse af, hvordan hendes udenlandske medstuderende har oplevet deres studieophold i Danmark. Hun læser sammen med 22 studerende fra 18 lande udenfor EU, der i løbet af deres toårige masteruddannelse skal opholde sig i tre EU lande. Den første del af opholdet er på Århus Universitet.

Allerede ved udenlandske studerendes ansøgning om opholdstilladelse karakteriserede de det danske system med ord som respektløst, intolerant og strengt. Og ca. en tredjedel mente, at ansøgningen om opholdstilladelse tog så meget tid eller gav så meget stress, at det gik ud over deres studier. Rikke Skovgaard Andersen mente, at det er vigtigt at sikre en god og effektiv offentlig service, når målet er at få flere udenlandske studerende til landet. Det er et stort problem, at systemet ikke er gearret til at give dem en god modtagelse. Det er også meget lidt attraktivt for gifte udlændinge at læse i Danmark, når det er umuligt eller meget besværligt at tage sin ægtefælle med.

Mødet med det danske universitet er også svært. Universiteterne er meget decentraliserede, og mange har dårlige oplevelser med at skulle henvende sig til tre fire forskellige kontorer med mange forskellige åbningstider for at få styr på grundlæggende ting som studiekort, adgang til computere, e-mail og lignende, og universiteterne er ikke gode til at forklare det danske system med ansvar for egen læring.

Derefter gik Rikke Skovgaard Andersen over til at tale om de muligheder, man som dansker har for at læse i udlandet. Hun følte sig fagligt godt stillet og understregede, at det er vigtigt at fastholde danske uddannelser af høj kvalitet: Dygtige undervisere, løbende kvalitetskontrol og universiteter, der har økonomi til at prioritere at udvikle deres undervisning. Endelig nævnte hun, at den danske SU er alfa og omega for at få økonomien til at løbe rundt.

Studevejleder på RUC, **Maria Munnecke**, fortalte, at mange studerende henvender sig til studievejledningen for at komme ud. De vil gerne til England, USA, Italien og rundt om i Europa. På RUC anbefaler man de studerende at starte et år før med at planlægge, hvilket universitet de vil til, hvad det er for en faglighed og sammenhold med andre studerende, de vil have ud af opholdet. Maria Munnecke mente, at det skal være lettere for de studerende at få hjælp fra vejledere, men det er også nødvendigt med hjælp til økonomien. På RUC er der tre basisuddannelser og 13 engelsksprogede overbygningsfag, så der er rig mulighed for, at man kan komme til Roskilde Universitet og studere som udlænding og for, at danske studerende kan tage en engelsksproget uddannelse og indgå i det internationale studiemiljø.

”Men i forhold til at rekruttere udenlandske ansøgere, så taber vi rigtig mange på gulvet,” sagde hun. ”De søger ind gennem den koordinerede tilmelding. De får svar den 28. juli, og fra den 28. juli til slutningen af august skal de nå at have bolig, visum, økonomi og alle de praktiske ting på plads.

Vi har udenlandske studerende siddende på vores kontor hver dag i øjeblikket, som ikke kan bruge deres studieplads.”

Den anden ting er økonomien. Kommer man fra et land uden for EU og EØS-samarbejdet, koster det mellem 6.700 euro og 12.000 euro pr. år at læse. Hvis vi skal tiltrække de fagligt stærke studerende, som er dem, vi får noget ud af i Danmark, er der alt for få stipendier. Det er også et problem, at vi ikke må stille krav om, at de har engelsk på et meget højt niveau. Udenlandske studerende har brug for støtte og introduktion til det danske universitetsmiljø. De kan forvente ansvar for egen læring, og derfor bliver vi nødt til at have introduktionskurser, påpegede hun.

Derefter talte **Safi Hansen Yahiya**, som er studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, om sine erfaringer med at være udenlandsk studerende i Danmark. Hun sagde, at der er 523 internationale studerende ved Vitus Bering hvoraf 250 går på konstruktionsuddannelsen, og det er fordi, det er et af de tre eneste steder i verden, hvor man kan læse til bygningskonstruktør.

Hun mente, at de fagligt set får meget ud af det. Uddannelsen er indholdsrig og anvendelig, fordi det er en meget komprimeret uddannelse, men hun mener også, at man bør stille meget større sproglige krav til de studerende, som bliver optaget. Hun var forbavset over, at der er en mur mellem de danske og internationale studerende. Distancen er meget tydelig, og det er en skam, for der er mange af de danske studerende, der rejser ud på bygningsprojekter, og det ville være en fordel for dem at have kommunikeret med nogle internationale studerende for at lære det faglige, byggetekniske engelsk.

Safi Hansen Yahiya syntes, man skulle arbejde mere med evaluering og kvalitetssikring også for underviserne. Der burde være flere tværkulturelle innovationsarrangementer mellem underviserne og de danske studerende og internationale studerende, så man på den måde kunne finde ud af at gøre tingene bedre. Hun mente desuden, at der bør fokuseres meget mere på nicheuddannelser som f.eks. bygningskonstruktør.

De kortere videregående uddannelser

Anya Eskildsen, direktør for Niels Brocks internationale uddannelser, tog afsæt i, at den stigende globalisering stiller øgede krav til uddannelsessektoren. Der er fokus på, om sektoren leverer dygtige medarbejdere med internationale kompetencer. På bachelorniveau udbyder Niels Brock en overbygning på akademiuddannelsen i samarbejde med Montfort Universitet i England, som er en stor succes. Der er et globalt miljø, et meget lille frafald og ingen arbejdsløshed efter studiet. Anya Eskildsen understregede dog, at det er en barriere for internationaliseringen, at erhvervsakademierne i Danmark ikke må udbyde bacheloruddannelser, for de partnere, de har i udlandet, udbyder bachelorgrader. I udlandet kender man ikke begrebet kortere videregående uddannelser.

Alligevel er det lykkedes Niels Brock at skræddersy deres 2 årige videregående uddannelser på engelsk til det kinesiske marked. Lige nu læser omkring 800 kinesiske studerende på Niels Brocks double diploma-uddannelse i Kina. En aktivitet, der også har skabt grobund for udveksling af lærere og ledere mellem Kina og Niels Brock i Danmark, og de første danske studerende skal i praktik og skrive deres afsluttende hovedprojekt i Shanghai.

Niels Brock har ellers koncentreret sig om at indgå i netværk i Norden og i Europa, hvor støtteprogrammer som f.eks. Nordplus, Erasmus og Leonardo har gjort det muligt for de studerende

at tage på studie og praktikophold og få ekstra økonomisk støtte oven i deres SU. Nordplus-programmet er langt det mest fleksible af udvekslingsprogrammerne.

Indførelsen af DK-USA programmet har gjort det muligt at sende studerende på studieophold eller i praktik i USA med støtte fra den danske stat. Det tegner til at blive en stor succes med 11 fuldtidsakademistuderende på et 5 måneders studie- og praktikophold i USA.

Anya Eskildsen sluttede med at pege på fem konkrete områder, hvor Folketinget kan hjælpe med at fjerne eller mindske barrierer for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser:

- De store erhvervsakademier skal have ret til at udbyde professionsbacheloruddannelser.
- KVVU bekendtgørelserne bør ændres, så uddannelserne bliver mere transparente og muliggør en akkreditering og opnåelse af ECTS label.
- Professionel markedsføring af de danske videregående uddannelser og kraftig forøgelse af antallet af stipendier, der er afsat til de bedste studerende uden for EU.
- Mulighed for støtte til praktik- og studieophold uden et innovationskrav.
- Oprettelse af udvekslingsprogrammer med institutioner fra lande uden for EU i lighed med DK-USA programmet.

Der mangler stipendier

Derefter ville Tina Nedergaard (V) gerne høre Anya Eskildsen, om det er lige så godt at tage ud i praktik som for at studere, og Martin Henriksen (DF) spurgte Maria Munnecke, om man med engelsk som uddannelsessprog fratager almindelige mennesker mulighed for at deltage i debatten om forskning, og om det ikke er et demokratisk problem?

Anya Eskildsen svarede, at en virksomhedspraktik i udlandet er af stor værdi, og Maria Munnecke supplerede ved at sige, at man kan diskutere, om der til stadighed vil være et behov for højtuddannede, der både begår sig på et højt fagligt niveau på dansk og også på engelsk.

Per Clausen (EL) ville gerne vide, hvordan vi skaber økonomisk mulighed for, at studerende udenfor EU kan komme til Danmark for at læse. Margrethe Vestager (RV) spurgte, om der var en modsætning mellem Safi Hansen Yahiya's forslag om unikke uddannelser og Anya Eskildsens ønske om international sammenlignelighed.

Maria Munnecke svarede, at der skal stipendier til for at tiltrække studerende fra lande udenfor EU. Vi kunne hjælpe med en større indsats for, at de kan få studenterjob og billige boliger. Rikke Skovgaard Andersen var enig i betragtningerne om flere stipendier og studenterjob.

Anya Eskildsen sagde, at bygningskonstruktøruddannelsen er en bacheloruddannelse, og derfor er der mulighed for international sammenlignelighed, selvom det også er en unik uddannelse. Med hensyn til de bedste sagde Safi Hansen Yahiya, at det i dag er muligt at gå op til gruppeeksamen og bestå uden at have lært særlig meget. Nogen kommer tilbage til deres hjemland uden egentlig at kunne bygge et hus. Det falder tilbage det danske uddannelsesrenommé, og det må man se meget kritisk på.

Carina Christensen (KF) ville gerne vide, hvad vi er gode til i Danmark, og om vi skal holde fast i selvstudium og ansvar for egen læring. Skal vi f.eks. have obligatorisk mødepligt for at kunne være

attraktive i fremtiden? Og Christine Antorini (S) ville gerne høre Anya Eskildsen om hvorvidt professionshøjskolerne er vejen frem.

Rikke Skovgaard Andersen havde mange bud på, hvad vi er gode til. Hun fremhævede Danmark som interessant for sine medstuderende på grund af velfærdsstaten og ansvaret for egen læring. Anya Eskildsen tilføjede om professionshøjskolerne, at det er hendes opfattelse, at det fungerer meget på CVU'ernes præmisser, og at det gør det vanskeligt for Niels Brock at deltage på lige fod. De har brug for bachelorniveau på de merkantile og tekniske uddannelser.

Brugerbetaling på universiteter

Efter pausen var den første oplægsholder **John E. Andersen**, som er kontorchef for Det Internationale Kontor på Københavns Universitet. Han indledte med at slå fast, at de danske universiteter, ligesom alle universiteter i Europa, er overregulerede og underfinansierede. Derfor er det både relevant og nødvendigt at spørge, om Danmark kan fastholde princippet om gratis uddannelse under EU's og globaliseringens nye betingelser. Vi kan sagtens indføre studieafgifter, også for danske statsborgere, og så vælge at give danskerne stipendier - en uddannelseskonto som i England.

Regeringens ambitioner om, at vi skal have universiteter og uddannelser i verdensklasse, er et mere alvorligt problem, og hvis vi vil være i førerfeltet, må vi finde nye indtægtskilder, f.eks. ved at indføre brugerbetaling. John E. Andersen sagde videre, at hvis man vil indføre brugerbetaling, er der nogle principper, man skal have styr på. Det første er, at der selvfølgelig skal være en garanti for, at en studieafgift sikrer forbedringer i undervisningen, at der skal gives mulighed for indsigt og medbestemmelse for de studerende.

Det andet er en garanti for, at pengene ikke bare modsvares af et lavere offentligt engagement, som i USA og Australien. Man bør gøre som i Tyskland, hvor pengene skal bruges til at gøre uddannelserne bedre. Der må være en form for finansiering, hvor staten lægger pengene ud, og de studerende betaler tilbage, når de får et job. Endelig slog John E. Andersen fast, at Udlændingeservice ikke er en del af fremtiden, og han advarede imod, at internationaliseringen bliver et markedsprojekt, hvor salg af uddannelser alene er en forretningsmulighed. Danske universiteter skal være med på "det internationale forskningsmarked for tuskhandel", dvs. at der skal være en intensiv udveksling mellem forskere, man skal ikke kaste sig ud i konkurrencen med de billige australske uddannelser.

Aalborg og Maastricht

Derefter gav Hanne Severinsen ordet til rektor **Finn Kjærdsdam** fra Aalborg Universitet. Han fortalte, at 25 pct. af de forskerstuderende og 22 pct. af de ansatte videnskabelige medarbejdere på Aalborg Universitet kommer fra udlandet. Typisk er bacheloruddannelserne på dansk, mens flertallet af kandidatoverbygningerne er på engelsk. Aalborg Universitet har aktive samarbejdsaftaler med 533 udenlandske universiteter, dvs. at de har fælles forskningsprojekter og udveksling af studerende. Det gælder først og fremmest universiteter i USA, derefter i Storbritannien, Australien, Tyskland, Spanien, Holland, Kina m.fl. Det er en tredjedel af universitetets studerende, der tager et længere udlandsophold.

Finn Kjærdsdam pegede på problemet i, at vi betaler alt for studerende, der kommer fra Europa, men intet for dem uden for. Man skal også sende lige så mange ud, som man modtager, og de skal have samme værdi. Aalborg har en strategi om ikke at udveksle for pengenes skyld, men for Danmarks

og universitetets. Og så gjorde han opmærksom på, at højtbegavede studerende aldrig betaler for at læse. Der er ikke én, der betaler studieafgift på Massachusetts Institute of Technology og kun nogle få på Harvard University. Derimod er der en benhård adgangsbegrænsning.

Aalborg Universitet satser på at tiltrække "the bright poor". Dels for at kunne opretholde specialiseringen på de studier, hvor der ikke er nok danske studerende. Dels fordi de fattige, lyse hoveder ikke har karrieremuligheder hjemme, så de bliver meget nemmere hængende i dansk industri. Og så fremhævede Finn Kjærdsdam mere markedsstyring og mindre regelstyring som noget af det, vi kan lære af udlandet.

Professor **Gerard Mols**, som er rektor på Maastricht University i Holland, præsenterede sit universitet som et hollandsk universitet med et stærkt europæisk og internationalt udsyn. I begyndelsen var der ikke nationale studerende nok til at fylde pladserne op, og det var fra starten nødvendigt at hente studerende udefra.

En af dagens gennemgående diskussioner var engelsk som undervisningssprog. Gerard Mols fortalte at Maastricht University er et tosproget universitet. Det er nødvendigt at tale engelsk på møderne, fordi der er mange udenlandske undervisere, der ikke taler hollandsk. På enkelte uddannelser undervises der dog også på hollandsk, f.eks. på lægeuddannelserne, hvor kandidaterne skal kunne tale med patienterne. Erfaringerne fra Maastricht er de samme som de danske: der er brug for gode undervisere og studerende både på engelsk og på nationalsproget.

Samtidig viser de hollandske erfaringer, at de udenlandske studerende ikke kommer af sig selv, f.eks. tog det universitetet otte år at få succes på det tyske marked. Og også i Holland er der en række tåbelige og restriktive regler, der gør tingene vanskelige. Hollands udlændingestyrelse fungerer også tungt i praksis og har f.eks. en to år lang procedure før et universitet kan få tilladelse til at rekruttere udenlandske studerende.

Alle vil gerne rekruttere de bedste studerende, men findes der så mange bedste studerende i verden? I Maastricht ser man ikke på karakterer, men på om de studerende er motiverede. Og hvis de ikke opnår mindst 50% af de normerede ECTS-point efter et år, bliver de smidt ud. Gerard Mols sluttede med at slå fast, at der ikke er brug for flere men færre restriktioner og EU-regler for universiteterne.

Tine Nedergaard (V) indledte debatten med at spørge John E. Andersen og Finn Kjærdsdam, hvordan man får internationaliseringselementet ind i uddannelserne, så danske virksomheder kan bruge det her i Danmark. Per Clausen (EL) spurgte John E. Andersen, hvordan man sikrer, at den mellemfolkelige forståelse også får plads, når markedskræfterne bliver stærkere og stærkere. Og endelig ville Carina Christensen (KF) vide, om vi om 10-20 år stadig vil have gratis uddannelser i Danmark.

John E. Andersen svarede, at vi kan fastholde gratisprincippet, men på en eller anden måde skal universiteterne have flere penge til kvalitetsudvikling. Den mellemfolkelige forståelse kunne efter hans mening udfolde sig dels i form af stipendier til dem, der ikke umiddelbart har råd, men også i uddannelsernes indhold i form af f.eks. studier i bæredygtig produktion, global security, migration, movement of people, kvinders forhold m.m.

Finn Kjærdsdam svarede på, hvordan vi kan gavne de danske studerende omkring internationalisering og arbejdsmarkedet. Han ville af med den stramme én-til-én styring, hvor man

ikke kan udveksle en sprog-studerende med en ingeniør. Han slog også til lyd for flere stipendier for at få flere udenlandske studerende til at gå sammen med de danske studerende. Det ville i høj grad gavne den interkulturelle udveksling for de danske studerende, der ikke vil rejse ud.

Erfaringer fra erhvervslivet

Sidste blok i høringen blev indledt af **Chris Mottes**, adm. direktør i Deadline Games A/S, som udvikler computerspil. Virksomheden har 65 ansatte, hvoraf 65 pct. har en kandidatuddannelse og 25 pct. er rekrutteret fra udlandet. Mottes slog fast, at internationaliseringen er af afgørende betydning for hans og alle lignende vidensbaserede brancher. På Deadline Games og mange lignende virksomheder med globalt sigte foregår al kommunikation og arbejde på engelsk for at sikre en bedre kulturel forståelse af det primære marked, for at lette samarbejdet med de store internationale forlag, og for at skabe bedre integration af udenlandske medarbejdere.

Chris Mottes mente, at vi er nødt til at være bedre informerede og mere udfarende end de store lande. Uddannelsesinstitutionerne skal være mere aktive og have et medansvar for at sikre en international erfaring og globaliseret tankegang hos de studerende, ligesom der er behov for mere undervisning på andre sprog end engelsk: tysk, kinesisk, japansk og fransk. Send studerende til udlandet og lad os få noget viden ind og være forrest i stedet for at være bagest. Der skal også lærere og studerende fra andre lande til Danmark, og de skal have familien med. Vi vil have dem til at sætte deres børn i en børnehave her, for så tager det 10 år, før de overhovedet tør flytte igen. Vi skal også blive bedre til at samarbejde tværfagligt mellem institutioner og med mange forskellige uddannelsesmæssige niveauer. Vi skal have færre universiteter med mange flere fagområder.

I Danmark er vi gode til at dele viden på fagligt niveau, konkluderede han. Der er generelt et godt teoretisk niveau, og den uformelle kultur lærer studerende at respektere deres lærere uden at miste evnen til at være kritiske. De får redskaber til at lære ny viden gennem hele livet, der bliver ikke bare terpet paratviden. Til gengæld mangler vi en grundlæggende tværfaglig forståelse af teknologi - elever skal tvinges til mere naturfag. Vi er også for dårlige til at anerkende andre landes kompetencer. Det er en evig misforståelse, at danskere er de bedste til at uddanne sig, og at tredje verdenslande ikke kan.

Folkeskolen

Derefter fik **Ove K. Pedersen**, som er professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics ved CBS, ordet for at tale om en ny tids pædagogik. Han pointerede, at vi altid er gået ud fra, at vi kunne forudsige kravene fra arbejdsmarkedet og fra den offentlige sektor i hvert fald en 20-30 år ud i fremtiden, men det kan vi ikke mere. Og at en af de væsentligste konkurrencefordele, vi har, er den offentlige sektor: velfærdsstaten og dermed den sociale sammenhængskraft i landet. Det betyder, at det er samspillet mellem den private og den offentlige sektor, som står i centrum, og at det er de serviceydelser, den offentlige sektor tilbyder til det private arbejdsmarked, blandt andet gennem uddannelsessystemet, som er samfundets væsentligste konkurrencekraft.

Der udvikles gradvist nye måder at styre uddannelse og uddannelsesudvikling på: Evalueringer, benchmarking og sammenligning på tre niveauer: internationalt, nationalt og lokalt. Den nye situation er, at vi på grund af globaliseringen ikke kan gennemføre eller opbygge et pædagogisk projekt, hvor vi kan forudsige, hvad det er for efterspørgselskrav, der kommer, og dermed hvad det er for en dannelse, den enkelte skal udstyres med. Uddannelsessystemet skal uddanne den enkelte, men nu til fleksibilitet. Den enkelte bliver ansvarlig for at tilpasse sig arbejdsmarkedets krav.

Ove K. Pedersen mente ikke, at det pædagogiske eksperiment kan gennemføres traditionelt ved at overlade det til seminarierne og universiteterne at udvikle et pædagogisk projekt i samarbejde med politikerne. Et nyt pædagogisk projekt skal udvikles på skolerne i samarbejde med erhvervslivet og den offentlige sektor og på den måde søge informationer, som kan indbygge fleksibilitet i uddannelsessystemet.

Der skal opbygges en systematisk, metodisk og troværdig benchmarking af alle vores uddannelsesinstitutioner. Evalueringer skal lægges frem i forbindelse med folketings- og kommunalbestyrelsesvalg, så politikere kan vælges eller væltes på, om de har givet børnene de kompetencer, de lovede forældrene. Skoleledere og skolelærere skal være ansvarlige over for forældre, over for stat og kommuner og over for erhvervslivet, som sammen med den offentlige sektor er de store efterspørgere på arbejdsmarkedet.

Området skal retliggøres, og eleverne skal have en kompetenceret. Man taler meget om, at vi har en pligt til at arbejde for samfundet, men så har samfundet vel pligt til at sørge for, at de, som skal arbejde, opnår en kompetence, så de bliver i stand til at arbejde. Det er vigtigt med både dannelse og uddannelse. Dannelse handler om at lære at gebærde sig i den globaliserede verden. Uddannelse handler om specifikke færdigheder.

Fremtiden starter i folkeskolen

Kenneth Iversen, adm. direktør i Unimerco A/S, var blevet bedt om at vurdere, hvad vi er gode til i Danmark, og hvad kan vi lære af andre i erhvervslivet. Han tog udgangspunkt i fremstillingsindustrien og understregede, at hans oplæg ikke var nogen videnskabelig undersøgelse men byggede på 30 års oplevelser fra europæiske, amerikanske og asiatiske virksomheder. Kenneth Iversen mente, at vores ensartede og relativt gode skoleniveau har gjort, at vi fagligt har stået stærkere end de fleste lande. Samarbejde mellem erhvervsliv og de højere læreanstalter har haltet, og en af de danske svagheder er vores manglende evne til tidligere at internationalisere de små virksomheder.

Han udtrykte bekymring for folkeskolen, fordi undersøgelser viser, at store dele af en årgang ikke behersker basale læse-, skrive- og regnefærdigheder, og fordi de samme mennesker ikke kan gennemføre et kursus på et AMU-center. Man ser frafald af studerende på handels- og tekniske skoler på op til 30-35 pct., fordi mødet med en sådan uddannelsesinstitution er for krævende. Det er ikke nok, at eleverne i folkeskolen lærer at kommunikere, forstå og begå sig blandt andre mennesker i gruppearbejde osv. De skal også lære at læse, skrive og regne. Hvis de færdigheder er i orden, så har man afsættet til at komme videre i det højere uddannelsessystem. Politikerne skal turde gennemføre vidtgående reformer, hvis ikke er vi godt i gang med at skabe en dårlig fremtid, og det kan erhvervslivet ikke forhindre, mente han. Det er i folke-skolen, vores gode fremtid starter – ikke mindst den globale.

Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv

Dagens sidste oplægsholder var **Stefan Hermann**, vicedirektør ved Arken Museum for Moderne Kunst, som skulle tale om det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv. Kompetencebegrebet kom for alvor ind i debatten i slutfirserne og halvfemserne, fordi globaliseringen blev opfattet som en konkurrence-trussel. Hvad er uddannelsessystemets svar i et lille land uden råstoffer på industriens udflytning? At satse på nye rigdomskilder og ressourcer. F.eks. initiativ og idérigdom,

lysten til at lære nyt, opfindsomhed osv. Kompetencerne bliver evnen og beredskabet til at møde en udfordring.

Det betyder, sagde Stefan Hermann, at vi får et meget bredt kompetencebegreb.

”Kompetencebegrebet i dansk uddannelsespolitik og pædagogik kommer til at spalte hele den meget tætte forståelse mellem, at det, at vi er fagligt dygtige, ikke kun er at gøre noget fagligt snævert - det er også at flytte sig som menneske,” sagde han. ”Begrebet kommer til at spalte, at uddannelse og dannelse egentlig skal og egentlig altid har hængt sammen.”

Stefan Hermann rundede af med at slå fast, at globaliseringen nok er et vilkår, men dens konsekvenser og vores evne til at konfrontere den i uddannelsessystemet ikke er et naturvidenskabeligt spørgsmål. Uddannelsessystemet er med til at forstærke og forandre globaliseringen. Derfor er spørgsmålet i bund og grund heldigvis politisk, sagde han.

Debat og afslutning

Ordstyrer Hanne Severinsen åbnede en halv times afslutningsdebat med spørgsmål fra politikerne og salen.

Tina Nedergaard (V) spurgte Ove K. Pedersen om aktørerne, som skal måles og vejes, ikke er en del af den aktuelle benchmarking, og om hvordan man kan skabe den sammenhæng. Bente Dahl (RV) spurgte Ove K. Pedersen, om hvordan man kan sikre en kompetenceret, når man ikke kan forudsige, hvilke kompetencer, der kræves. Og fra Kenneth Iversen ville hun gerne høre, hvordan man kan sikre et bedre samarbejde mellem højere læreranstalter og erhvervsliv. Og hvad der kan gøres for at forbedre Udlændingesservice. Christine Antorini (S) spurgte Chris Mottes og Kenneth Iversen om de kunne sige noget om, hvor de bedste medarbejdere i deres virksomheder kommer fra.

Ove K. Pedersen svarede, at benchmarking skal gøres meget mere metodisk og systematisk på alle niveauer, og det skal være i samarbejde med lærerne, så det også bliver troværdigt for dem. Benchmarking skal identificere problemer - ikke udpege bussemænd. Og til Bente Dahl sagde han, at han så kompetence som dannelse. F.eks. evnen til at søge, danne og udnytte information, til at indgå i en global verden ved hjælp af de teknologier og bibliotekssystemer, der er til rådighed i dag. ”Det ser jeg som en basal menneskeret, ligesom at lære at regne og tale sprog er en basal menneskeret.”

Kenneth Iversen sagde, at der er sket meget i samarbejdet mellem de højere læreanstalter og erhvervslivet. Der er meget fokus på det i dag, så problemet er på vej til at blive løst. Han ved ikke hvordan Udlændingestyrelsen fungerer, men kom med nogle eksempler på, at de havde udenlandske medarbejdere, der strandede rundt om i verden, fordi de havde eksotiske navne eller kom fra Kina. ”Så nogen må se på, hvordan det fungerer, for der er en virkelighed, de ikke har fat på”, sagde han. Han kunne ikke umiddelbart pege på, hvilke udlændinge, der er de bedste. Mht. teknikere og faguddannede er vi virkelig godt med. ”Der er nok en større ydmyghed hos dem, vi får fra udlandet, end den anden vej,” sagde han.

Chris Mottes sagde, at hans mange møder med Udlændingesservice er præget af en ekstrem mistænkeliggørelse af alle ansøgninger. Med hensyn til de bedste sagde han, at vi er meget godt med på det tekniske og ingeniørmæssige plan. Og så nævnte han også ydmyghed i forbindelse med udlændinge. ”Det er et spørgsmål om ydmyghed, et spørgsmål om at forstå, at opgaven i sig selv også har en større sammenhæng end sin egen lille verden”.

Derefter kom der spørgsmål og indlæg fra salen. Mads Svaneclink, Danske Studerendes Fællesråd, pointerede, at der var talt meget om at søge den bedste kvalitet forskningsmæssigt og meget om økonomi, men han savnede debat om, hvad det er for værdier, vi gerne vil have i internationaliseringen. Han nævnte Hviderusland, hvor Lukasjenko smider kritiske studerende ud af universiteterne. Derfor har 16 lande i Europa uddelt stipendier, mens Danmark er det eneste EU-land, som kræver at hviderussiske studerende skal betale for at komme til landet.

Mads Kellermann fra PROSA, forbundet af it-professionelle, savnede en diskussion af, hvilke krav vi stiller til fagligheden, når de studerende skal rustes til en globaliseret verden. Det er lidt skuffende, at vi kun snakker udveksling, mente han.

Robin Jensen (CBS, Handelshøjskolen i København) slog til lyd for mere fleksible regler for indtjening. Kurser hvor udenlandske studerende møder dansk erhvervsliv er dyre, og på CBS har de nær været ved at blive nedlagt, fordi de ikke har råd.

Jens Frode Jensen (DM) sagde, at danske universitetslærere gerne vil medvirke til en bedre benchmarking og til at få lavet nogle ting på universiteterne, som kan være fremadrettede og udviklende. Kvalitet ligger os på sinde, sagde han, og advarede mod at gå efter den pengepose, som Torben Klein nævnte.

Henrik Prebensen (KU-bestyrelsen) ærgrede sig over kun at have hørt ordet mangfoldighed én gang. Han nævnte oplysningen i Europa som en fælleskulturel ramme med en enorm mangfoldighed. En pointe, han ikke ønskede at tabe i snakken om globaliseringen er, at det ikke bare drejer sig om at tilpasse sig og blive ens, men også om at holde fast i mangfoldigheden på en produktiv måde.

Rikke Skovgaard Andersen sagde til PROSA, at de netop uddanner sig til globaliseringen på hendes uddannelse. Der uddannes journalister til at beskrive globaliseringen. Og så giver selve det at begå sig i et internationalt miljø en forståelse af, hvad globalisering er.

Kenneth Iversen slog fast, at globalisering handler om mangfoldighed. Det startede som en trussel, men er blevet til en mulighed. ”Og når vi ikke har snakket indhold af uddannelserne i dag,” sagde han, ”er det fordi, det skal være et samspil med skolernes ledelse og dem, der efterspørger uddannelserne”.

Ove K. Pedersen sagde til PROSA, at der er tusind blomster derude. Han syntes, det var vigtigt at holde fast i, at der kommer for mange funktionelle alfabeter ud af folkeskolen, fordi vi har en såkaldt social eksklusionsgrad tidligere i børnenes liv end i andre lande. Det hænger sammen med, at vi har verdens højeste beskæftigelsesgrad. Begge forældre arbejder og ifølge OECD går familieinstitutionen i opløsning tidligere - vi har flere skilsmisser. Derfor er familierpolitik og børnepolitik en meget mere væsentlig og meget mere vigtig uddannelsespolitik end noget som helst andet. Støt familierne, så de kan have to indkomster og støt deres børn med hjemmelæring. Det er der, løsningen ligger. Den ligger ikke i folkeskolen, fordi folkeskolen gør et knaldende godt stykke arbejde.

Og så kunne Hanne Severinsen slutte med at sige, at der ikke var en fælles konklusion, men at alle havde fået noget med hjem.